

615

A. S. S.^z & I.T.
DISSERTATIO THEOLOGICA,
DE
**GRATIÆ DEI
INCREMENTIS ET DE-
CREMENTIS;**

Succinctè in Θεοτ. & Αὐλαθεοτ. adornata:

Quam,
E censurâ & approbatione
ADMODUM REVERENDÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ,
In Regiâ Academiâ Aboënsi,

P R Ä S I D E

PETRO LAURBECCIO,
S.S. TH. D. & PROFESSORE Ordinario,

Publicæ disceptationi submittit

S. R. M. Alumnus,

ANDREAS HEINRICIUS,
Wiburgensis.

In Auditorio Superiori & Maximo,
Ad diem 16 Decembris, Anni CHRISTI
C. D. L. C. XCIII.

Impr. apud Jo. Wallium.

ПЕСНЯ
ПОДАНИЕ
ПРИЧИНО

БЕЗОДНАЯЧИО

БЕЗОДНАЯЧИО

БЕЗОДНАЯЧИО

БЕЗОДНАЯЧИО

БЕЗОДНАЯЧИО

БЕЗОДНАЯЧИО

БЕЗОДНАЯЧИО

БЕЗОДНАЯЧИО

AD VIRUM

Doctissimum & Virtutum laude Pereximium,

DN. ANDREAM HEINRICIUM,
Wiburgensem

Philosophiæ pariter ac Theologiæ Studiosum indefessum;
de GRATIÆ DEI Incremento & Decremento solerter
disputantem,

ACCLAMATIO:

 GRATIA vera DEI Naturā excelsior omni
Mundanā est, Vires exsuperatque hominis.
Hinc manet omnino meritis Indebita Nostris,
Esse qvibus qvicquam nil qvit inutilius.

GRATIA qvinetiam COMMUNIS & obvia cunctis,
Divino nutu Semper & usque manet..
Illa Resistibilis vitio est hominumque malorum;
Est ea Inequalis consilioque DEI.

Ipsa habet Incrementa sui, patiturque subinde
Decrementa itidem, Vindice sœpè DEO.

Est Amisibilis, Reparabilis ipsa eademque
GRATIA, quæ Christi sangvine parta venit;

Hæc prudens meditare, pioque edisseris ore,
HEINRICI, Eusebies cultor amorque piæ!

Ergo pios Tibimet merito congratulor ausus:
Gratia larga DEI Te super astra beet!

Gratulabundus scripsit

L. Mqj.

PRÆSES.

Ad Eximum Praestantissimumq; Studiosum;

DN. ANDRE A M H E I N R I C I U M,
Wiburgensem,

Præsentis operis de GRATIA DEI defensorem laudatissimum:

Petiisti a me, *Eximie Respondens*, ut cum animum induxeras, profectus tuos in studio Theologico, per aliquot annos hic loci factos, publicè declarare, non tantum tibi eo nomine gratularer, verum etiam testimonium qualemque adderem, tum vitae simul actæ, tum reliquorum studiorum, quibus occupatus eras. Ac, licet nullus dubito, quin Respondentis partes, quas in hoc laudabili opere iam sustines, ita sis egregiè obitus, ut illis innotuisti magis ac indies te publicè privatimq; probasti, qui tibi duces in hoc studio fuerunt, saluberrimaq; præcepta præbuerunt; vitâ deinde, & reliqua bonarum artium studia ita sint instituta, ut & eximiè charus omnibus vixeris, & propter insignem diligentiam spem de te feceris optimam: non potui tamen desiderio tuo deesse, & hoc, quod jure quodam videris posse exigere, meum testimonium denegare. Hoc ipso itaque, & ea quidem religione, quam à viris bonis testimonium dicitur, testor me, non tantum ingenuo dignam modestiam & probitatem, sed etiam bonarum literarum singularem amorem, in iisque laudabiles progressus in te comprehendisse. Macte porro sis isto animo & indefessâ diligentia, atque præmium tibi propone, & indubitanter exspecta, quo virtutis seduli cultores & affici solent, & quod omnes boni nec invidere nec denegare debent. Vale! scrib. p. p. Aboæ 5. Decemb. 1693.

MATTHIAS SWEDERUS.

19. Hinc (β) Ad Esa. 65. v. 2. & Röm. 10. v. 21. notandum
adversus eosdem Calviniseqvas, ex B. Dn. D. Balduino,
circa verba allegata sic disserente: DEUS desiderium suum
hīc exponit, qvod habuit pro salute Iudeorum, qvos manibus
expansis ad se colligere voluit, sed ipsi p̄fracto & rebellante
animo contranitentes, ad suam ipsorum perniciem ruerunt. His
testimoniis probat Apostolus sat luculenter, non tantū Iudeis
prēdicatum esse Verbum, sed & ita prēdicatum, ut stimulum
reliquerit in animis ipsorum, qui ipsos adversus Gentiles, qui-
bus salutem magnopere invidebant, gravissimē irritavit. Nihil
igitur habent qvod prētendant, quasi organum illud ordinarium
consequenda Justitia ipsis defuerit; Culpa omnis in ipsis est,
qui illud temerariē neglexerunt. Et ibidem Aphoris. 16. De-
clarat DEUS hoc pacto, qvōd etiam ad Populum contradicen-
tem, p̄fractum & rebellem, manus expandit, qvorum conver-
sionem de die in d̄em magnā cum patientiā exspectat. Qvod
illus̄re signum est, DEIUM non delectari hominum interitu, neq;
velle mortem morientis etiam, Ezech. 18. v. 23, 32. sed omnium
salutem ex animi sententiā desiderare, &c. Etiam B.D. Āgi-
dius Hunnius, in Matth. 23. part. 3. Loc. C. 8. ait: Homines
ip̄se sibi sunt causa sue perditionis, Hos. 13. v. 9. idque non tan-
tū ratione Mali Originalis, qvod omnes obstringit & comple-
titur; sed maximē ratione Actualis Contemtus, qvia qvod vult
Dominus, nolunt ipsi. & pertinaciter reluctantur, ipsa media con-
versionis respuendo, per qvæ ad Fidem & Conversionem operatione
DEI pervenire poterant: juxta illud Esa. 65. v. 2. Totā die expan-
di manus meas ad populum repugnantem, qui graditur in
viā non bonā post cogitationes suas. §. Sed & (γ) Ex Matth.
23. v. 37. De Viribus Liberi Arbitrii, Synergistæ cum Pelagianis
insurgunt. Unde qværitur: Annon ista verba Humani arbi-
triī Libertatem astruant, siquidem expressè reprobendit eos Christus,
qvōd Noluerint, subindicans ē converso, Potuisse eos velle,

66 Potuisse concionanti Christo assentiri, Potuisse morem gerere
ac se totos illi subdere? Verum Respondet idem B.D. Hunni-
us, ibidem ita inqviens: *Distingendum est inter duplex velle.*
Quoddam enim est Externum & Pædagogicum, adhuc in
Arbitrii Libertate situm, quale est, quod homo etiam absque re-
generationis dono regit Locomotivam, ingreditur templum,
audire potest sacras conciones, vel aures obstruere. Imò etiam
libenter audire potest, quod Marcus Herodi, Amos reprobatis
Judeis tribuit, ut & Paulus, Rom. 10. v.2. iisdem aliquod stu-
dium DEI assignat. Alterum autem velle est Internum & Spi-
rituale, constans Assensu cordis seu Fidei. Atq; hoc posterius
Velle in Hominis non regenerati arbitrio possum minimè est,
sed à Spiritu Sancti operatione dependet. Exprobrat ergo Chri-
stus Judeis non illud Naturale Nolle seu originalem adiuvauias,
quā simul omnes post lapsum, in rebus spiritualibus, & salutem
hominis proximè attinentibus, non possunt velle quid aut assen-
tiri: sed actuale illud Nolle sive contemntum voluntarium re-
prehendit, quo nè quidem organis fidei & conversionis externâ
ratione uti, nec Christum audire, saltem absg; illis præjudiciis suis
sunt dignati, sed præconceptis erroribus indulgentes, Christum
& Evangelium ejus confractè sunt aspernati. Sed de his tantum.

20. Deniq; QUINTO, est Gratia DEI quoque Amissibilis.
Quā in re Momenta Quatuor consideranda occurunt, nem-
pe de Gratia DEI (1) Incremento, (2) Decremento, (3) Amissi-
bilitate, (4) Reparabilitate: De qvibus singulis, nonni-
hil hic peculiariter disqvirendum venit. §. Primo, de
Gratia DEI observandum erit Incremento; utique (a) Facto
initio à Prædicatione verbi, DEUM ordinariè & semper intende-
re intensiorem Gradum Gratia, Verbi auditoribus conferendum,
neque Gratia Gradum illum, qui proximè & infallibiliter pro-
ducit Regenerationem, qvocunque tandem nomine hic ap-
pelletur, cuigvam denegare. Confirmat id natura seminis

Gratia
DEI In-
cremen-
ta sunt
successio-
va, & qvib;
bus ex
Causis.

&

& *seminatoris intentio*, nempe ut non solum *herba* propul- 67
lulet, sed post *herbam spica*, post *spicam frumentum* ena-
scatur; qvæ per parabolam *huc applicat* *Christus Salva-*
tor, *Marc. 4. v. 26*, seqq. *DELLS* igitur *semen bonum* per *præ-*
dicationem Verbi in *corda hominum* *spargens*, *ordinariè ac*
semper intendit intensorem Gratia Gradum, usque ad com-
plementum, conferre audientibus; ut sicut *herbam spica*,
spicam frumentum seqvitur, ita *Gratia incipiens, subseqvens & con-*
junctans, ordine se & successivè, ex diuinâ intentione inseqvan-
tut. §. *Observandum* (β) *De Ordine Gratiae Divine*, In ope-
re *Conversionis Ordinariæ*, *Gratiam*, sicut innuebatur, *suc-*
cessivè progredi, & habenti *primos motus Gratiae* vel *ipsam*
Gratiam, *ordinariè plus dari ab ipso DEO*; ut qvi *Gratiam*
habet jam *actu ipso regenerantem, spiritumq; inhabitantem*, ille
de *Augmento Gratiae* dubitare non possit. Id *duplicis parabola*
interpretatione, in eodemque sensu *geminâ*, *Christus ostendit*;
upote *Matth. 13. v. 4-12.* *Luc. 8. v. 5-18.* *Marc. 4.v.4-*
25. de quadruplici agro, cui *semen verbi* committitur, & *Matt.*
25. v. 14-29. de talentis in lucrum traditis, item *Luc. 19. v.12.*
26. de decem servis, qvibus *decem minæ ad negotiandum* da-
tae sunt. Qvibus singulis à Christo hoc εἰπεῖσθαι ap-
ponitur: ὅτις γὰρ ἔχει, δοθήσεται ἀυτῷ, καὶ τερπσσευθήσεται¹ vel
τῷ ἔχοντι πάντι δοθήσεται, καὶ τερπσσευθήσεται, i.e. *Omní habenti*
dabitur, & reddetur abundantior. Ad qvæ commentatur
B. DN. D. Winckelmannus, *Luc. 8. v. 18.* hanc in sententi-
am: *Qui audiunt, meditantur, discunt Verbum, horum Cor Spi-*
ritus S. aperit, & initia Conversionis ac fidei impertit; qd si
initiis hisce rectè utuntur & orant, incrementa majora accipiunt,
& lucernam in se accensam non operiunt vase, aut subter lectum
ponunt, sed super candelabrum, ut intrantes videant lumen: i.e. Fa-
ciunt fructum multum Verbi, sunt *Filiū DEI irreprobenses in*
medio nationis prave ac tortuose, in qvibus lucent, ut lumina-

68 ria in mundo, sustinentes sermonem vite, Philip. 2. v. 15, seq.
Proinde ad hos promissio Christi valde consolatoria pertinet;
Quisquis habet, dabitur ei. Dabit enim Pater meus celestis
Spiritum S. peccantibus, Luc. II. v. 13. Adsis B. D. Ægidium
Hunnum in Math. capp. 13. & 25. §. Hunc Gratiae Divine
Ordinem propugnant orthodoxi, hoc argumento: Qvando
habenti dabitur, utique in Conversionis negotio, non interveniente
novâ repugnantia, ad minorem Gratiae mensaram seqvitur mensura
major. Etenim sub formâ Gratiam habentis ille notatur, qvi
Gratiae jam particeps factus est, alias Gratiam non habens di-
cendus, si illam non haberet. De isto Gratiam habente Chri-
stus ait, ipse novam Gratiae mensuram adjectum iri, ipso peten-
te. Omnia autem hæcce constant, ex Matth. 13. v. 12. ibidem
25. v. 29. Marc. 4. v. 25. Luc. 8. v. 18. ibidem 19. v. 26. Luc. II. v. 13.

21. Verum Excipiunt hic variè varii, nempe Pontificii,
ceu Maldonatus & Jesuitæ alii, item Calviniani, & Armi-
niani quoque cum Socinianis complicibus. Ex quibus (1)
Pontificii, loca laudata allegant pro stabiliendis Meritis, ut,
qvi habet Gratiam, ulterius dicatur posse mereri Gratiam: Tum
qvia, sicut Matth. 25. v. 20, seqq. qvi quinq; talenta accepit, me-
ruit quinque alia negotiando, qvi duo accepit meruit
item duo modo eodem, at ab illo, qvi acceptum talentum
unicum involvit sudario, illud unicum quoque ablatum
est; ita mereri videtur homo, qvi aliquantum Gratiae acce-
pit, uberior augmentum, qvi verò sudario involvit primam
Gratiam, id qvod antea eidem fuerat concessum & datum,
etiam amittit: Tum qvia Proverbio huic Christi originem
dedit Consuetudo communis, qvando Divitibus omnes, Pa-
uperibus nemo dat, sed data potius auferunt; Ceu Divitibus
pecuniæ concreduntur, Pauperibus concreditæ auferuntur:
Tum denique, qvia intelligi hæc debent ex oppositione à Christo
institutâ, inter eum qvi habet, & eum qvi non habet; ut hoc ipso
Chri-

Refels-
luntur
Merita
Pontifi-
ciorum.

Christus innuat, qvi non habet Gratiam, eum nihil mereri posse, sed potius auferri quod habet, usque ad ablationem etiam donorum naturalium; Veluti Apostoli, qvi habuerunt primam Gratiam, eaque recte nisi sunt, augmento majori beabantur, Judei autem, non modo nihil mereri poterant, sed in Naturalibus quoque occaecati sunt; qvæ dona Philosophis utique, si vidissent miracula Christi, in diebus carnis ab eo edita, quemadmodum viderunt Judei, & ad agnoscendam Divinitatem Servatoris, & ad majus augmentum Gratiae sibi comparandum, ex opinione Theologi cuiusdam Pontificii Ferrariensis, suffecissent. §. At Respondetur (a) Maldonatis Expositionem non quadrare, necque adductas rationes concludere: Namque (1) Parallelismus inter Matth. 13. v. 12. & Ibidem 25. v. 29, seqq. item inter Marc. 4. v. 25. Luc. 8. v. 18. & Luc. 19 v. 26. in Circumstantiis præcipuis claudicat; Cum Math. 13. v. 12. Marc. 4. v. 25. Luc. 8. v. 18. Labor designatur ex parte agentis, sed Matth. 25. v. 29. Luc. 19. v. 26. Proportio operis ad consequens Præmium, ex Lege Justitiae adipiscendum, vel sine pacto, vel eo interveniente. (2) Habentes Hic sunt illi, qvi gustum habent Gratiae prævenientis, desideriumque ulterioris illuminationis, & Intelligentiae Verbi ὡρέων: Atque, κατὰ τὸ θεωρῶν juxta Pontificios, nemo mereri potest, nisi jam sit in statu gratiae, non antem in tendentiâ ad illum: Quomodo igitur hi Habentes, potuere desiderando & appetendo mereri ulterius augmentum Gratiae? (3) Qvamvis Theologorum plurimi, præsertim Calviniani, certatim parallelismum inter hæc loca admittant, qvia eadem utrobique occurrunt verba; Num tamen horum locorum esse οὐ γένεσις, B. D. Hulsemannus in vindiciis manus riptis observavit. Qvippe in locis prioribus, Matth. 13. v. 12. Marc. 4. v. 25. Luc. 8. v. 18. agitur de Augmento Gratiae, qvæ dicitur, secundum

70 Scholasticos, *Gratum faciens*; Estque sensus, *Gratiam habentis daturus est DEUS Augmentum istius Gratiae, & conversionem ceptam per verbum quoque consummaturus*. Sed in dictis posterius allegatis, Matth. 25. v. 29. Luc. 19. v. 26, loquitur Christus de *Gratiâ gratis datâ*, ut Scholastici vocant, h.e. de *Gratiâ homini jam in Gratiam recepto communicatâ, de talentis minoriorii, de Augmento glorie, non Essentialis, sed Accidentalis*; Ubi sensus est, *Ministrum, qui Augustam donorum copiam & talenta concredita bene collocarit, præmium præ ceteris accepturum, & majores gradus gloriae præ illo, qui minus laborarit, acquisitum*. Quam interpretationem neque Calviniani improbarent, nisi *Gradus Glorie in Vitâ aeternâ rejicerent*.

22. (B) Posito, Proverbiū illud esse à Christo ē trivio petitum, & respicere Mercatores, qvibus, intuitu lucri, lumenius credatur, quam pauperibus; non tamen erit evidetum, Meritum aut rationem stabiliri meritoriam, qvia non propter meritum, sed ob fidem, pecunia ad negotiationem lucrosam creditur, cum *Lucrum & Meritum comparari nequeant*. Itaque (1) *Dictum Christi*, Matth. 13. v. 12. Marc. 4. v 25. Luc. 8. v. 18. &c. præscindit ab *Omnī usu, nihil de actione merendi vel lucrandi insinuans*; Non enim dicit Christus, utenti dabitur, sed habenti, ut sic respiciat ordinem, inter *Gratia possessionem, & Augmenti illius ordinariam consecutionem*. (2) Multa supponuntur falsa in hac argumentatione: Utpote primò, si *Judei commeriti fuere execrationem, illam etiam ad Luminis Naturalis usum pertingere*; Deinde & illud, si *Judai iurantibus se exhibuissent, merituros fuisse Gratiam illuminationis ulterioris*; Pariter quoque falsum id est, *Philosophos gentiles ad conspectum Miraculorum Christi credituros præ Judeis, quippe Judeorum proprium fuerat signa querere, Gentilium autem λόγος οὐκ φιστένεται*, I. Corinth. 1. v. 22. confer I. Cor. 2. v. 14. Deniq; nec hoc verum est, *Miraculorum patrationem iudu*

inducturam fuisse Gentiles ad fidem Divinitatis Messie, cum Miracula non fuerint efficax motivum ad credendum Divinitatem Messie, nisi sub ratione predicationis & naticinii, testantis de hoc tali Messie Charactere, Esa. 35 v.5, seqq. (3) Dispar est ratio consequendi Augmentum Gratiae, & amittendi rudimenta Conversionis. Etenim non sequitur, si amissio rudimentorum Conversionis contingit merito Peccati, etiam Augmentum Gratiae posse merito acquiri obedientie: Qvia Peccatum expellit Gratiam, vel sufflaminat, meritorie & Physice, Gratia autem Praeveniens & Excitans, non confert vires merendi Gratiae incrementum; sicut Christus ait, Matth. 13. v.11. Vobis datum est, sc. ex Gratia, nosse mysteria regnicolorum, illis vero non datum est, eò qvōd Gratiam Praevenientem & Excitantem neglexerant. (7) Omnibus consideratis, Dictum Christi magis contra meritum, qvā pro merito militabit, sive Habentem, sive Dona data respicias, sive Dantem ipsum. Qvippe, qvā Dantem, ex Gratia est mere gratitā, id qvōd dat; qvā Habentem, nihil invenies præter Gratiarum actionem, qvæ non meritoria aetio est, sed ad plus dandum invitatio; qvā Dona data deniq; illa se invicem meritorie non provocant aut consequuntur, sed, sub ratione non Excussionis, unum qvæsi naturaliter consequitur ad alterum, majus Lumen ad minus, incrementum boni ad initialia, complementum conversionis ad Inchoationem illius, & quidem hæc omnia auctore DEO, qui bonum opus incepit, perfecturus quoq; usq; ad diem Iesu Christi, Phil. 2.v.13. Ibidem l.v.6.

23. Deinde (II) Calviniani regerunt, non Conversionis successionem in dicto hoc Christi indigitari, sed potius Primi & ultimi effectus in Conversis infallibilem Connexionem: Aut qvia Christus dicit, Habenti dabitur, & abundantior redetur; hoc ipso indicans, qui primam gratiam habet & verum verae Conversionis initium, consequevi uberioris Gratiae augmentum & donum perseverantie, DEO incipiente & perficiente bo-

num opus in diem IESU Christi, Phil. i. v. 6. Aut, qvia Gratiæ DEI incrementum causam habere nequit, à parte nostrâ qvidem, nisi gratiarum actionem, qvæ est ad plus dandum invitatio; à parte DEI verò, nullam aliam præter immutabile Prædestinationis Consilium, quo DEUS efficaciter vocatos, hoc est, habentes justificat, Justissimos autem, quibus p'us datum, glorificat, atq; ita abundantissimos reddit; unde Paulus hunc ordinem ponat: Quos DEUS prædestinavit, eos & vocavit, quos vocavit, eos etiam justificavit, eosdem quoque glorificavit, Rom. 8. v. 30. Aut, qvia DEUS non dedit turbæ, qvemadmodum Apostolis, gratiam audiendi & intelligendi Verbum, Matth. 13. v. 11. qvare, qvi sibi videntur habere fidem, nec tamen habent, qvia non perseverant, qvippe petros vel spinosi, amittunt qvoq; qvod habent, vel habere videntur, ut Luc 8. v. 18. exprimitur; atq; hinc patere, wgnaios, non perseverare, qvia non data sit illis vera & edurans fides, qvæ Donum DEI ejusq; opus est, Joh. 6. v. 44. 65 cum datum illis non sit donum perseverans, quo asteqvi finem seu vitam aeternam queant. §. Sed Respondeatur ad hæc qvoq;, (a) Falsum esse, Conversionis Successionem hic non indicari, sed Infallibilem illam Domini semel accepti cum Perseverantiâ connexionem: Qvandoqvidem (1) Habenti dabitur; Habens autem ille est, qvi Sensum verbi prædicati excepit, cui succedit ulterior ratio, & conseqventer conversionis successiva completio. (2) Abundantia illa promissa ad præviam Possessionem, non pro Calvinianis, sed potius pro nobis militat, cum qvi abundantior fit, sensim majus Incrementum acquirat, divinitus sibi dispensandum: Potest autem id Habens, aut abjecere qvod possidet, qvomodo vacillat illa boni semel accepti cum Perseverantiâ connexio, qvam Calviniani pretendunt; aut non potest abjecere, atq; sic sequetur absurdum, utpote Carnem in Regenitâ nunquam posse afflurgere ad excutiendum spiritum Sanctum, qvod exempla innumera seq.

refellunt. (3) DEUS utique consummat ex parte sua, quod
incepit in nobis, juxta dictum Christi allegatum; neque
enim deficient gratia homines ex defectu Gratiae incrementis,
sed ex dominio Carnis prevalentis, ob quod Gratia illa intercep-
tio & amissio contingit, quae alias nunquam contingerebat ex
parte DEI, jugiter Gratiam continuantibus.

24. (β) Calviniani dum concedunt, Causam continu-
ate Gratiae ex parte hominis esse Gratiarum actionem, quae sit
ad plus dandum invitatio, coguntur quoque fateri, non esse
necessarium nexus inter gratiam Conversionis & Consum-
mationis; (1) Qvia potest gratiarum actio illa suspendi &
cessare, vel per negligentiam, vel per malitiam, atque ita pari
modo, illa ab plus dandum invitatio, & operis semel incep-
ti consummatio, cessare poterit. (2) Posito, nec tamen ab-
solutè concessso, Prædestinationem esse causam Perseverantie,
sequeretur nihilominus, DEUM ab eterno predestinationem re-
spexisse ad fidem perseverantem in tempore, adeoque, non ex
connexione illâ doni simul accepti & perseverantie, sub præ-
destinatione absolutâ conseqvi consummationem Electorum,
sine respectu ad Resistentiam hominis, sed ex con-
nexione Decreti prædestinationis ejusdem executione.
(3) Catena illa, quam necit Paulus Rom. 8. v.30. non infert
illam Connexionem, quam Calviniani defendunt: Tum qvia
Paulus agit de naturali consequentiâ, ex parte DEI disponen-
tis; Tum qvia indigit Apostolus Electos specialissime ta-
les, in quibus hæc justo ordine ita procedunt, & unum alterum
conseqvitur; Tum qvia præmittit Prædestinationis decreto
τοῦ γένους, quâ stante τοῦ γένους cadit Calvinianorum senten-
tia, ceu ipsi quoque agnoscent, dum illud τοῦ γένους non ad
Prædestinationem & intellectus divini perspicaciam referunt, sed de
Prævolutione, seu affectu DEI & voluntate explicant, contra
perpetuum illius vocabuli usum, ut loca parallela ostendunt. (γ) Non Habentes isti, quibus non datum est, non intel-
ligun-

74 liguntur sensu Calviniano, quasi *absolutè* & *simpliciter*, ex Decreto antecedaneo *absoluto*, illis nihil datum sit; sed respectu *prævii Demeriti*, lacescentis DEUM ad *intermissionem Gratiae*, & *cessationem in opere conversionis*. Etenim (1) Quando Verbum *praedicatum* fuit *omnibus*, tantum quodque *Gratiæ* datum fuit, ut dici non possint aliqui *exclusi* *absolutè* à participatione *Augmenti Gratiae*, quin promulgide hæc stimulentur ad ulteriora. (2) Est diversitas illa auditorum Verbi, non ex *Gratiæ inæqualiter dispensata conditione*, multò minus ex *absoluta illius*, quæ nonnullos *negatione*, quæ *alios verò concessione*; sed ex *varietae subjectorum*, in quibus principium sterilificans aut fæcundans se exserit. (3) Sic ut idem *semen sparsum* fuit in omnem terram & singulas ejus partes, ita ubique eadem vis fuit illis. *Seminis intrinsecæ*; *Effectus autem dissipar*, non *respediunt* *Cause uniformiter agentis*, sed respectu *intervenientis impedimenti*, primæ causæ motum & influxum sistentes, proveniebat.

Refutatur Arminianorum Connextio Luminis Naturalis & Supernaturalis, dictum hoc Christi accipiendum esse contendunt: Etsi nempe non ex merito hominum, tamen ex promisso vel debito DEI, *Gratiam Supernaturalem Lumine quæ revelationis concédi illis*, qui habent *Lumen nature*, eoque bene utuntur, aut dari illis saltem *Gratiam majorem*, quam aliis, si minus male illo *Lumine naturali utantur*, ajunt. Idque fulciunt, (1) Qvia praesentes illi, ad quos Christus sermonem habuit, superius allegatis locis, sufficientem *Gratiæ mensuram* non habuerint, etiam aliqui eorum irregeni, & qui ductum solum *Luminis naturalis sequerentur*, ut quibus eo modo habentibus major adhuc *gratia danda fuerat*. (2) Nisi omnes & singuli habuerint tot posse credere, puniri non possent in extremo die; Habenti autem *Potentiam Credendi* promittitur complementum

tum illius, qvod sufficiat ad consecutionem Vitæ æternæ. 75

(3) Qvippe minus male utens Lumine naturæ, ejusdem esse conditionis non potest cum eo, qui tali Lumine plane abutitur; qvandoqvidem vel illi minus male utenti DEUS plura daturus est, vel datum Luminis naturæ donum excutienti, id, qvod sibi habere videtur, ablatus est, excæcando, indurando, & in reprobum sensum tradendo, ut non modò in rebus cœli, sed & in naturalibus & rebus seculi, cæcutiat & vehementer impingat. §. At his subter habitis Respondetur, & qvidem primò per utrinque concessam hypothesin; (1) Si Habentes sunt regeniti, necesse erit singulo non habentes esse irregenitos, sicut inter Regenitos & Irregenitos non datur medium, ut nec, in eadem comparatione, inter Habentes & Non habentes. (2) Si Christus hic loquitur de Augmento boni usus Luminis naturæ, utique admittendim erit, Dationem & Habitionem, qvoad genus unum idem pice dolium complecti, nî afferere velimus Christum commissum uenientem de genere in genus. (3) Non concessio, sed posito hic Parallelismo ad illud, Matth. 25. v. 29. (qui à pluribus admittitur) utique commissum illud talentum, cui per lucrum alia accesserunt, non de bono usu luminis naturalis, qui eō assurgere nequit, ut tantum augmentum talentorum, sedum ipsam Vitam æternam attingat; sed de solo talento gratiæ accipiendum erit. Sit itaq; qvòd Promissum & Debitum aliquando queant concidere; inde tamen non seqvetur dixio luminis supernaturalis ad bonum usum Luminis nature, cum Deus illam eo modo nuspian promiserit, ideoq; nec ex debito, ut det eandem, obstrictus sit.

26. Deinde ad singula Respondetur speciatim: (a) Etiam si vel maximè tunc præsentes fuere Irregeniti, non potuere tamen sic computari inter Habentes; (1) Qvia Habentes sunt, qvibus datum est; sólo autem Lumine naturæ instructis, nihil adhucdum Gratia datum est: etiam hic de Augmen-

76 *to & Gradi Gratia agitur, qui Gratiam ipsam pri-*
mumque ejus initium præsupponit: imò, et si irregeniti fu-
*ere tunc præsentes, ut ut defuerit illis *Gratia Subjectiva*, non*
*tamen detinuit *Objectiva*, sicut Amyraldistæ concedunt; præ-*
*sente enim *Gratia Objectivâ* per *prædicationem Evangelii*, vi*
*eius DEUS, non interveniente *resistentiâ*, daturus est ulteri-*
*orem gradum, non autem intuitu *Luminis naturæ*, ejusve*
boni aut minus mali usus. (2) Qvi fuerint illi præsentes, ad

qvos Christus locutus est, inde patet, quod ille, ibidem v. II.
*conversus ad discipulos dixit: *Vobis datum est nosse mysteria**

regni cœlorum, illis verò non datum est. Qvæ contra cæteros

ad Apostolos solus locutus est. (3) Nullum tunc adfuisse

Objectum Personale Irregenitum, patebit ex Marc. 4. v. 10, II.

*ubi Discipuli *xarpuovæ*; i. e. privatim à Christo qvæsiverunt,*

& Christus respondit, distingvens inter τὸς ἔξω καὶ ἔσω, *h.e.*

illos extra & intra Regnum Gratiae; a qvè illis tantum in-

tra Regnum Gratiae, ad præviam habitionem, ulterior Gratia tri-

buitur. (β) Qvamvis distingvendum esset, inter *Posse*

Naturale & Morale, secundum Amyraldistas, adeoque omnis

bomo credere posset Potentiâ Naturali, qvia Intellectu sit in-

structus, non autem Potentiâ Morali, qvâ per naturam cecus

est; seqvi tamen non potest, (1) *H* minem sibi viam parare

posse, vel ad Gratiam, vel ad Gloriam, sive Potentiâ naturali,

ex 1. Corinth. 2. v. 14. sive Potentiâ Morali, ex Rom. 8. v. 7.

(2) Certum est, *Habentibus Posse gratiae*, ex Gratia præ-

veniente propriè sic dictâ sive Evangelii prædicatione,

Gratia majorem mensuram promissam esse; non autem illis,

qui habent Posse Naturæ, per dispensationem providentiae

DEI operosæ, qvale Posse fingitur, & frustrâ Posse dicitur.

(3) Si in damnandis, ad legitimam eorum damnationem,

semper præreqviritur Tò Posse Credere, Ianè B. Paulus A-

postolus, 2. Thess. 1. v. 8. duplēm Damnatorum constituere

Ordi-

Ordinem non potuisset; nempe *unum* eorum, qvibus *Evan-*
gelium non fuit revelatum, ideoque conseqventer nec potu-
ere credere, alterum eorum, qvibus *Evangelium* fuit propositum,
non tamen ad illum attenderunt.

27. (γ) Posito, ad bonum usum *Luminis naturæ* DEUM
dispensare ulteriorem *Gratiam*, vel per *revelationem internam*,
vel per *missionem Angeli*, vel alio quocunque modo; Nihil-
ominus (1) Aliud est *Connexio boni usus Luminis naturalis*
cum subseqvente *gratiâ divinâ*, aliud verò *Demonstratio certi*
Individui, qvod *bono usu Luminis naturalis* sibi *gratiam divi-*
nam provocaverat & applicuerat. Prius illud Amyral-
distæ freqventer in ore habent, posterius autem ostendere
nequeunt. (2) Eqvidem Scriptura demonstrat, DEUM neq;
ad bonum usum *Luminis naturalis*, nequè ad minus malum
ejusdem usum, unquam in *Gratiæ suæ dispensatione* at-
tendere. Qvot etiam sunt inter *Gentiles*, *Turcas*, & toto
orbe discretos barbaros, minus male utentes *Lumine natræ*,
qvam *Christiani*, ad qvem usi in nihilominus non seqvitur
Gratia divine Extraordinaria dilpensatio? Posito enim, mi-
nus male aliquem uti *Lumine naturæ*, comparatè ad alium,
non mox tamen conseqvens est, illum minorem abusum
provocare DEUM ad dispensationem *Gratiæ Extraordinarie*,
qvæ regeneret & salvet. Recesserunt à bono usu *Luminis na-*
turalis longissimè, Mulier peccatrix, Luc.7.v. 37, 44, seqq.
Latro cum Christo crucifixus, ibidem 23. v. 32, 40, seqq.
aliique innumeri, qui citra intuitum boni vel minus male
usus vel abusus *Luminis naturæ*, per veram fidem ad DEUM
conversi sunt. (3) Omne qvod in homine irregenito est, non
solum qvod vitiosum existimamus, sed & qvod speciem vir-
tutis & boni habet, Φρενη μα τῆς σωτῆρος Apostolo dicitur,
Rom. 8.v.7. at hoc est ἐχθρός εἰς Θεὸν, ὁ τῷ ιουω τῷ Θεῷ ἐχ ὑπ-
τάσσεται, ἀδειούσθι δύναται e.i. Inimicitia adversus DELIM, Legi DEI

non subjicitur, nec enim potest. Nullo itaque modo potest rationem boni usus habere, aut rationem *Cause DEUM ad Gratiam provocantis*, aut rationem *Dispositionis ad receptionem Gratiae faciliorem*. Ubicunque enim talis bonus usus est, & dispositio ad receptionem Gratiae, vel actus secundus DEUM ad Gratiam provocans, ibi talis est ex principio superiore sive Gratia supernaturali, Joh. 15. v. 5. 2. Corinth. 3. v. 5.

Gratia
DEI an
& quale
Decre-
mentum?

28. Porro Secundò, de *Gratia DEI* notandum Decreto venit; Posse omnino per peccata mortalia, non modo in renatis, sed quandoque etiam in electis (ut ut aliquando renati & electi subjectis convenienti) Gratiam DEI pati Decrementa, adeoque *Fidem & Spiritum S. excuti*. Renatos quidem saepè fidem excutere, & totaliter, cum ex Filiis gratiae fiunt Filii ire, & finaliter, quando fides amissa nunquam recuperatur, sed in impoenitentiâ & infidelitate ex hac vitâ migratur; exemplum Judæ, Hymenæi, & aliorum ~~negonaiçar~~ seu ad tempus credentium, abundet testatur. Electos verò quod attinet, illi quâ tales fidem amittere finaliter nequeunt, Matth. 24. v. 24. Marc. 13. v. 22. utpote per prævisam eandem fidem finalem ab æterno à DEO electi: Interim tamen saepè mortaliter peccare, adeoque gratiam Sanctificationis & Fidem Salvificam excutere totaliter possunt. §. Qvam ὡρῶδοξιαν qvia Calviniani vehementer impugnant, nullis flagitiis Gratiam DEI decrescere, fidem perdidunt, aut Spiritum S. excuti defendantes, quantumcunque operatio fidei aut Spiritus Sancti apud ejusmodi sceleribus indulgentes nulla sentiatur: Qvare, ut pestilentissimus hic error refutetur, & Scripture testimonia, & Exempla, quâ fieri queat brevitate, alleganda erunt. Sunt autem (a) Testimonia seqventia: Matth. 24. v. 12. Quidam multiplicata erit iniquitas, refrigescet charitas multorum. In quibus autem refrigescit charitas, in illis decrescere Fidem & Gratiam DEI certe

certum est. *Luc. 8. v. 13. Ad tempus credunt, & in tempore 79
tentationis recedunt.* Qui igitur in tempore temptationis rece-
dunt, illis oportet Fides & Gratiam DEI decrescere, ac sensim
& quasi per luctam quandam desperdi. *I. Corinth. 9. v. 27.
Contundo Corpus meum, & in servitutem redigo: nè quo modo,
cum aliis prædicarim, ipse sim reprobus.* Hinc qui in metu est,
nè fiat reprobis, illi potest Fides & Gratia DEI decrescere.
Ibidem 10. v. 12. Qui sibi videtur stare, videat nè cadat. Pro-
inde cui præceptum est, nè cadat, utique à Fide ex-
cidere, & Gratia DEI illi decrescere potest. *Apoc. 2. v. 4. Habeo
adversum te, quod charitatem tuam primam omiseris.* Qui ideo-
que sic alicunde exciderat, & Charitatem primam eo pacto o-
miserat, ille à Fide potest excidere, & ei Gratia DEI hoc pacto
decrevit. (3) Occurrunt Exempla; nempe Aaronis erigentis
Titulum aureum, *Exod. 32. v. 1, seqq.* cui Gratia DEI, eā
causā, majorem in modum decreverat. Saulis, à quo Spiritus
S. recessit, 1. Sam. 10. v. 12. ibidem 16. v. 14. unde esse non
potuit, quin Gratia DEI decresceret. Davidis, qui adulter &
homicida, sentiens in se Gratiam DEI decrescere, petit Spiritum
rectum innovari in visceribus suis, & Spiritum Sanctum à se
non auferri, *Psal. 51. v. 12, seq. Galatarum, bene currentium,* qui
tamen, opinione Iustificationis per Legem, à Christo & Gratia
DEI evacuantur, propterea in eādem Gratia prius decessen-
tes. Plura adducentur postea, de Gratiae DEI Amissibilitate.

29. *Objectiones accumulant Calviniani complures:* (1)
*Ex Exod. 6. v. 7. Levit. 11. v. 45. Ego ero DEUS noster, & vos
eritis mihi in populum.* Quem ergo DEUS semel in Filium ad
oprat, non potest ille sentire Gratiae decrementum. Verum Re-
spondetur, Promissiones has aliasque similes; ut quod DEUS
velit esse in Patrem & DELIM semini Abrahāmi, *Gen. 17. v. 7.
dare Cor unum & viam unam, & ferire cum hominibus
pactum sempiternum,* *Jer. 32. v. 39, seq.* Et non esse Absolutas & sim-

Calvini.
ani res
felluntur.

plices, sed Conditionales, conjunctas cum conditione perseverantie in fide; ceu explicat Apostolus, Colos. 1. v. 23. DEUS exhibebit vos sanctos & immaculatos, & irreprehensibiles in ipso, si tamen permaneat in fide fundari & stabiles, & non dimove amini a spe Evangelii. Eodemque modo explicanda sunt hujusmodi promissiones reliquæ Psal. 103. v. 17, seq. Isa. 49. v. 8. ibidem 59. v. 21. 1. Corinth. 1. v. 8. Hebr. 13. v. 5, seq. (2) Ex Psal. 1. v. 3. Fons justi nunquam arescet & decidet. Psal. 112. v. 3, 6. Justitia justi manet in seculum; Quia in seculum non movebitur: in memoriam aeternam erit justus. At Respondeatur, Hac omnia Reduplicative esse intelligenda; Scilicet iusto semper bene erit, & nunquam arescet, quatenus nempe Iustus est & permanet. Item Iustus, quæ Iustus, in aeternam erit memoriam: aeternam non commovebitur, ejus justitia manet in seculum. Quæ tamen Gratia DEI decrementum impedit nequeunt, siquidem Iustus septies in die cadit, Prov. 24. v. 16. (3) Ex Hos. 2. v. 19. Desponsabo te mihi in sempiternum, Joh. 4. v. 14. Qui biberis ex aquâ, quam ego dabo, non sitiet in aeternum. Ibidem 14. v. 16. Pater alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobis in aeternum. Rom. 11. v. 29. Auerumelantes sunt Dona DEI. 1. Cor. 13. v. 8. Charitas nunquam excidit. Sed quoque ad hæc Respondeatur, (a) A non distributo leu Collectivo ad distributum seu Particulare quodcumque, non valere collectionem. Propheta loquitur de totâ Ecclesiâ; idcirco frustra infertur, in nullo ejus membro Gratiam DEI posse deerescere. (b) Verba Christi Limitate intelligenda sunt, sub hâc cautione, quatenus Aquam Christi semel potam quis deinde non evomat aut expuas, sed si istam intrâ retineat, ut fiat fons aquæ salientis in vitam aeternam. Gratia igitur DEI Decrementum Christus illic non inficiatur. (c) Reduplicative accipiendum est dictum Christi, de Paracletô mansuro cum fidelibus in aeternum, scilicet quatenus sunt Veri Christi discipuli, & quamdiu eum cognoscunt, nec ab eo deficiunt, aut fidei decrementum sentiunt vel admittunt. (d) Sunt Dona DEI àuerumelantes, nempe per se & ex parte DEI: at per accidens & ex parte nostri, qui malitiosè illa contemnimus, & contemnendo negligimus, cum ita mutantur & deerescunt, sapientes DEUM peraveredos efficiunt. Tantum abest, ut Decrementum suum spud nos impedit queant. (e) De Charitate non cessatur in alterâ vita Apostolus loquitur, interim Decrementum Gratiae in venato mortaliter peccante non negans.